

OFFICERSTIDNINGEN

MEDLEMSTIDNING FÖR
OFFICERSFÖRBUNDET
NR 7 | 2015

VART TREDJE FLYGHINDER FELMARKERAT

SIDAN 8

Gotland överväger
att släppa Tofta

SIDAN 5

ÖB:

Ny materielplan
är på gång

SIDAN 14

MARINÖVNING 15:

1 300 övades på
västkusten

SIDAN 20

OFFICERSPROFESSIONEN
I FÖRÄNDRING:

Den heroiske
generalen är passé

Specialstyrkor
vinner mark

SIDAN 16

LITAR DU PÅ DIN UTRUSTNING? LÅT OSS TA ETT

360 GRADERS GREPP OM DIN SÄKERHET

C2360°

Rätt utrustning ökar din möjlighet att helt och fullt koncentrera dig på ditt uppdrag. Vi är specialister som levererar utrustning som du kan lita på. Under många år har vi försett Försvarmakten och Polisen med säkerhetsutrustning för klättring och firning vid krävande uppdrag i riskfyllda miljöer. Ett uppdrag som lärt oss mycket om de utmaningar som du ställs inför. Vår helhetslösning heter C2 360° och omfattar konsultation, fallskyddsutrustning, fallskyddsutbildning, fallskyddssystem, reparbeten och periodisk kontroll. Testa oss!

www.c2safety.com

Dags att ta befälet över professionen

Synpunkter har alltid funnits på officersutbildningen och vad de nyutbildade officerarna kan vid hemkomst från skolan. Så var det när vi kom hem från Officershögskolan och så är det nu. För att skapa en relevant utbildning som motsvarar dagens och morgondagens behov krävs att alla aktörer landar in i en tydlig riktning.

Foto: Cecilia Larsson

Det pågår en utredning om framtidens officersutbildning under ledning av rikshemvärnschefen Roland Ekenberg. I utredningen förs, såvitt jag är informerad, bra och utvecklande diskussioner. Det har också genomförts en serie seminarier med de huvudsakliga intressenterna av officersutbildningen. Sammantaget känns det som att vi har goda förutsättningar att få en rapport som kan utgöra ett bra underlag för framtidens officersutbildning. En väsentlig del som utredningen har uppmärksammat är bristen på förståelse och kunskap om varför vi ska ha en akademisk professionsutbildning och vad man kan och inte kan göra i ett akademiskt utbildningssystem. Det måste omhändertas av rapporten men också av Försvarshögskolan och Försvarsmakten. Här finns mycket mer att göra.

Klargör de två officersrollerna

En väsentlig del som också krävs är att vi tillsammans med Försvarsmakten slutligen klarlägger de olika rollerna som såväl officerare som specialistofficerare har, men även gruppbefälens roll måste ingå i den helheten. Yrkesutvecklingen för de olika kategorierna är en viktig del som i mångt och mycket styrs av just utbildningen och utbildningssystemet men även av hur Försvarsmakten väljer att organisera sig. Det är därför centralt att dessa två delar hänger ihop, organisation och utbildning. Rollen för och utbildningen till specialistofficer har varit föremål för flera ställningstaganden de senaste

åren och nu är det officersutbildningen som utgör det primära intresset.

Officersförbundets uppfattning är officersutbildningen ska bli en professionsutbildning baserad på ett vetenskapligt förhållningssätt inom ramen för en akademiskt genomförd utbildning.

Officersyrket behöver utveckla en helhet med såväl en professionsprogression som en akademisk progression. En akademisk utbildning även med forskarutbildning och forskning i kombination med övriga inomverksutbildningar, gör att yrket kan generera en egen kunskapsutveckling. Målsättningen är att avgränsa och värda ett professionsunikt kunskapsområde som ingen annan bär ansvar för.

Vikten av goda lärare

En avgörande förutsättning för att kunna genomföra detta är att det finns tillräckligt med lärare med rätt kompetens på såväl Försvarshögskolan som på Försvarsmaktens skolor. Därför är det av största vikt att Försvarsmakten säkerställer kompetensförsörjningen vid Försvarshögskolan och andra skolor. För att nå dit hän kommer det att krävas såväl officerare som har en examen på avancerad nivå som disputerade officerare i professionens kärnämnen.

Naturligtvis bör även lärare med färsk expertkunskaper inom professionen tillföras. En avgörande faktor för att kunna få en god tillströmning på lärarna är att de erfarenheter som läraren tillgodogör sig tas tillvara vid åter-

komst till Försvarsmakten och ses som den berikning det innebär. För att lyckas med det måste Försvarsmakten också bredda sin syn på hur man kan använda disputerade officerare.

Semesterlönegarantin

En stor del av förbundets verksamhet har sedan slutet av september fokuserats på att ta hand om Försvarsmaktens felaktiga hantering av semesterlönegarantin. Försvarsmakten har återkrävt pengar på ett sätt som strider mot lag och överenskomna regler. De drabbade är dessutom ofta våra yngsta och lägst betalade medlemmar, både soldater, sjömän och yngre officerare. Det känns därför bra att vi kunnat stödja dem i att inte bli överkörda av Försvarsmakten. Försvarsmakten har avskrivit alla skulder på 3 000 kronor och nedåt. Just nu räknar vi med att få hantera de tvister som uppstår för de kvarvarande cirka 900 medlemmar som bestridit sina skulder.

STOCKHOLM, 30 OKTOBER 2015
LARS FRESKER, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

> KANSLIET

Förbundsdirektör

Peter Löfvendahl
Arbete: 08-440 83 56
Mobil: 070-580 51 07
peter.lofvendahl@officersforbundet.se

Kamrer Susanne Skäfte

Ombudsmän

Patrik Larsson, Conny Jansson
Mikael Boox, Mikael Kenttälä
Pelle Avelin, Fredrik Norén (tjl)
Jerker Ambjörn (vik)

Medlems- och försäkringsservice

Susanne Bredberg
Nadja Kaya

Förhandlingschef

Susanne Nyberg

Stf förhandlingschef

Kerstin Persson

Informations-, webb- och pressansvarig

Daniel Skoglund

Redaktör/kommunikatör

Elisabeth Andersson

Officersförbundets

förtroendevalda revisorer

Jonas Holmgren
Bengt Lundberg

Adress

Officersförbundet
Box 5338, 102 47 Stockholm

Telefon

08-440 83 30

Fax

08-440 83 40

E-post

kansliet@officersforbundet.se

20

LEDARE

3 Dags att ta befälet över professionen

NYHETER

- 5 Gotland överväger att återta överklagan
- 6 Generalläkarfunktion föreslås bli mer självständig
- 7 Brister och attitydförändringar i bulleranalys
- 8 Vart tredje flyghinder felmarkerat
- 9 Insparade logistikmiljoner dröjer
- 10 Både vinnare och förlorare i ny organisation
- 12 Kompletter grundutbildning först till sommaren

REPORTAGE

- 14 En kvinna som ÖB hade varit en fantastisk signal
- 16 Modern militär professionalism

FÖRBANDSBESÖK

- 20 Skymningsläge för marinen på västkusten

FÖRBUNDSNYTT

- 28 Lönekaos efter felaktig semesterutbetalning
- 29 Skyddsombudens egen dag
- 30 Uppsägningstid GSS/K

14

30

> ”Ja, hade det inte varit för att man vet att man ingår i en större kontext och staben också ska öva hade nog moralen sjunkit ganska snabbt.”

Alexander Hård, amfibiesoldat, AMF 1

> PRESIDIUM

FÖRBUNDSORDFÖRANDE:

Lars Fresker. Tel: 08-440 83 47,
Mobil: 0706-28 25 81
lars.fresker@officersforbundet.se

1. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Karl-Johan Boberg.
Mobil 076-104 86 30
karl-johan.boberg@officersforbundet.se

2. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Maria von Below. Tel: 0920-234 000
maria.vonbelow@officersforbundet.se

> FRÅGOR

Frågor kring medlemskap, medlemsuppgifter och försäkringar

Susanne Bredberg och Nadja Kaya
08-440 83 30. Telefonstängt onsdagar och fredagar

Frågor kring löne- och anställningsvillkor, rättshjälp, facklig utbildning mm

Ombudsmän Medlemsstöd: 08-440 83 30

Frågor kring information, press och hemsida

Daniel Skoglund 08-440 83 49, 076-525 40 85

> REDAKTION

OMSLAGSBILD

Foto: Magnus Gotander

ANSVARIG UTGIVARE/ CHEFREDAKTÖR

Daniel Skoglund 076-525 40 85
daniel.skoglund@officersforbundet.se

REPORTRAR

Linda Sundgren 0708-20 39 88
linda.sundgren@officersforbundet.se

ADRESS

Förbundskansli/tidningsredaktion
Box 5338, 102 47 Stockholm
Besöksadress: Tegeluddsvägen 21

TELEFON

Växel 08-440 83 30

FAX

08-440 83 40

ANNONSER

Irmér Media AB, 08-742 10 08
info@irmermedia.com

Annons bokus senast 1 vecka före redaktionellt manusstopp.

LAYOUT

Produktionsdesign AB
www.produktionsdesign.se
info@produktionsdesign.se

TRYCK

Ljungbergs tryckeri,
Klippan

MANUSSTOPP

Officerstidningen
Nr 8, 24 november
Nr 1, 12 januari

INSÄNDARE

Insändare som överskrider
3500 tecken inklusive
blanksteg tas ej emot.

Eftertryck utan skriftligt
tillstånd från redaktionen
förbjudes.

Insändare skickas till:
info@officersforbundet.se

Tofta skjutfält: Gotland överväger att återta överklagan

I dagsläget får Försvarsmakten bara skjuta på norra delen av Tofta skjutfält. Men miljötillståndet från 2010 är överklagat och sätter dessutom stopp för möjligheten att söka miljötillstånd för den södra delen. Nu överväger dock Region Gotland att dra tillbaka sin överklagan.

– Vi ser just nu över vilka konsekvenser det skulle få om vi skulle dra tillbaka vår överklagan. Regionstyrelsen sammanträder den 25 november och jag kan tänka mig att vi då kommer ta ett beslut, berättar Björn Jansson, Gotlands regionstyrelseordförande.

2005 lämnade Försvarsmakten in en ansökan om miljöprövning för norra delen av skjutfältet, baserat på det behov som Hemvärnet då hade. Fem år senare var miljötillståndet klart men överklagades av dåvarande Gotlands kommun (idag Region Gotland). Anledningen var bullerpåverkan för nuvarande och planerad bebyggelse i närområdet. Genom en verkställighetsklausul kan den norra delen av skjutfältet trots överklagan användas.

Utökad behov

– Vi tycker att Försvarsmakten borde kunna flytta övningsområdet längre söderut, säger Björn Jansson.

Hans Håkansson, chef för Gotlandsgruppen, kommenterar det förslaget så här:

– Det är inte intressant för oss. Halva fältet är ändå för litet. Försvarsmakten har behov av att använda även den södra delen av skjutfältet. Och längre söderut ligger ju Tofta strand med stugor och camping.

Hösten 2017 ska ett skyttekom-

Kulspruteskyttar övar på Tofta inför utlandstjänst.

Foto: Daniel Kinnholm – FM

pani utrustat med stridsfordon 90 vara på plats. Och innan slutet på 2018 även ett stridsvagnskompani. Men så länge som miljötillståndet för norra delen av skjutfältet är överklagat kan Försvarsmakten inte ansöka om miljötillstånd för den södra delen.

– Försvarsmakten förbereder ändå den processen redan nu, berättar Hans Håkansson.

Ingen showstopper

I media har problemen med miljötillstånden framställts som ett hot mot den kommande försvarsatsningen på Gotland.

– Det tog fem år att få fram ett miljötillstånd för den norra delen, så stridsgruppen får nog räkna med att leva med en viss begränsning. Men det är ingen showstopper som vissa fått det att låta som, menar Hans Håkansson.

Han påpekar också att Försvars-

makten vill söka tillstånd för fler skjutdagar än nuvarande 125.

– Vi vill kunna skjuta mer med flyg, idag har vi bara tre tillfällen för det.

Fastnat hos regeringen

2012 lämnade Mark- och miljödomstolen över ärendet om överklagan till regeringen.

– Försvarsmakten har vid ett flertal tillfällen försökt påverka regeringen att ta ett snabbt beslut i frågan men det har inte hänt något, säger Hans Håkansson.

Björn Jansson påpekar också att de förväntade sig att regeringen skulle ta tag i frågan.

– Det framställs som att det bara är Region Gotland som bromsar

den här frågan. Men den tidigare regeringen hade tre år på sig och den nuvarande har haft ett år, ändå har de inte beslutat något. De har inte kommit in med någon skrivelse eller kontaktat oss. Jag vet inte varför det tar så lång tid.

Enligt en artikel i Svenska Dagbladet i augusti har totalt 17 ärenden om miljöprövning av militära skjutfält över hela landet hamnat i långbänk hos regeringen. Den genomsnittliga handläggningstiden för dessa ärenden är cirka åtta år från det att ansökan lämnats in till länsstyrelsen.

Vill inte bråka

Men nu ser alltså Region Gotland över vilka konsekvenser det skulle få om de drar tillbaka sin överklagan.

– Vi har inget intresse i att bråka med försvaret. Men Försvarsmakten har ju det militära intresset medan vårt intresse ligger i att utveckla Gotland. Det här gäller ett attraktivt område där folk gärna vill bo, säger Björn Jansson.

Han påpekar att Region Gotland ser positivt på att försvaret ökar sin närvaro på Gotland.

– Det är ju ett helt annat säkerhetspolitiskt läge idag. När vi överklagade miljötillståndet för skjutfältet så hade P18 avvecklats.

Hans Håkansson poängterar att den militära satsningen på Gotland innebär minst 180 nya arbetstillfällen. På frågan om han tror att Region Gotland nu kommer att dra tillbaka sin överklagan säger han så här:

– Det är svårt att sja om. Redan 2011 bad Försvarsmakten dem dra tillbaka sin överklagan men de har varit styvnackade.

ELISABETH ANDERSSON

Björn Jansson

Foto: Karl Melander

> NOTISER

ISAFS INVERKAN PÅ FÖRSVARSMAKTEN GRANSKAS

FOI har fått i uppdrag av regeringen att analysera hur Sveriges deltagande i den internationella Isaf-styrkan i Afghanistan påverkat Försvars-

makten och den samlade militära förmågan. Bland annat ur personal- och materielhänseende.

Utgångspunkten är att stora

internationella insatser alltid påverkat Försvarsmakten och skapat nya behov av exempelvis kompetens och materiel. Sverige deltog i Isaf under

perioden 2002–2014. Senast 15 juni nästa år ska uppdraget redovisas. (LS)

Fler brobandvagnar beställs

Ytterligare brobandvagnar ska beställas efter årsskiftet. Frågan om placering utreds under hösten.

2017 ska tre stycken redan beställda brobandvagnar (BroBv 120) levereras till Försvarsmakten från Försvarets materielverk. Tillverkare av systemen är det tyska företaget KMW. I regeringens beslut för inriktningen för Försvarsmaktens verksamhet för 2016 till 2020 framgick dock att Försvarsmakten ska säkerställa att ytterligare brobandvagnar tillförs.

– Vi ska nu beställa fler brobandvagnar, antalet är för närvarande inte bestämt. Planen är att upphandlingsprocessen ska sättas igång efter årsskiftet, berättar Håkan Hedlund, chef på PROD Armé.

Utredning placering

Det är ännu inte bestämt var brobandvagnarna ska placeras. Alternativen är på de mekaniserade bataljonerna, på ingenjörbataljonerna eller i en kombination av dessa.

– Den nuvarande inriktningen är att de tre brobandvagnarna som redan är beställda ska placeras på 21. Ingenjörbataljonen i Eksjö, säger Håkan Hedlund.

Den 16 oktober fick överste Lars Karlsson, chef för tredje brigaden, i uppdrag att utreda var samtliga brobandvagnar ska placeras:

– Jag håller just nu på att analysera uppgiften. I februari ska utredningen vara klar, säger han.

ELISABETH ANDERSSON

Generalläkarfunktion föreslås bli mer självständig

En ny utredning föreslår att Generalläkaren fortsätter tillhöra Försvarsmakten. Men åtgärder behövs för att stärka funktionens självständighet.

– Vi tycker att förslagen är väldigt positiva, vi har länge efterlyst mer tydlighet, säger Siegfried de Jousseineau, generalläkare.

Den sjätte oktober lämnade utredaren Ingvar Åkesson över sitt betänkande till försvarsminister Peter Hultqvist. Där föreslås att Generalläkaren fortsatt ska vara organisatoriskt inordnad i Försvarsmakten. Försvarsmaktens särart, nationella betydelse och behov av sekretesskydd anses göra det olämpligt att överföra tillsyn och kontroll till civila tillsynsmyndigheter.

Ska anmäla till regeringen

Utredningen anser dock att åtgärder behövs för att stärka funktionens självständighet gentemot Försvarsmakten. Därför föreslås ett förstärkt och förtydligt mandat. Bland annat en anmälningsskyldighet till regeringen i de fall då Försvarsmakten trots påpekande inte rättar till allvarliga brister.

– Jag tror att det skulle underlätta för alla inblandade parter. En av anledningarna till att det vi anmärker på inte åtgärdats är inte alltför sällan bristande ekonomiska resurser. Därför vore det bra att regeringen samtidigt får en signal om att det kanske behöver tillföras medel, förklarar Siegfried de Jousseineau.

Nytt namn

I nuvarande ordning beslutar regeringen, efter förslag från Försvarsmakten, om placering som generalläkare.

Foto: David Gernes – FM

Generalläkaren föreslås fortsätta ingå i försvaret, men få förtydligt mandat.

– Utredningen föreslår istället att regeringen ska besluta om anställning efter ett ansökningsförfarande. Regeringen föreslås också tilldela tillsynsfunktionen medel för löne- och verksamhetskostnader. Det är positivt eftersom all tillsyn bör vara så självständig som möjligt, säger Siegfried de Jousseineau.

Benämningen generalläkare anses missvisande och utredningen föreslår därför att tillsynsfunktionen byter namn till Försvarsinpektören för hälsa och miljö. Det ska framför allt tydliggöra att det är fråga om tillsyn och kontroll.

Tillsyn utomlands

Varje år genomför generalläkaren en eller flera inspektioner utomlands. Utredaren föreslår en ny bestämelse i förordningen med instruktion för Försvarsmakten där det ska framgå att Försvarsmakten, så långt det är möjligt och skäligt, utomlands ska planera och bedriva verksamheter så att principer om

FAKTA Generalläkaren:

Generalläkaren kontrollerar att Försvarsmakten följer lagar och andra föreskrifter som gäller miljö- och hälsoskydd, livsmedels-säkerhet, djurskydd, djurhälsovård, djursjukvård, hälso- och sjukvård samt smittskydd. Varje år genomför Generalläkaren omkring tio inspektioner och cirka 400 tillsyns- och kontrollbesök på garnisoner, förband, anläggningar och övningar, både i Sverige och på platser där Försvarsmakten verkar internationellt.

god vård, hälso- och miljöhänsyn och djurskydd uppfylls.

– Utomlands kan vi förstås bara använda svensk lag analogt, som ett rättesnöre. Men utredningens förslag om anmälningskyldighet till regeringen skulle även gälla tillsynen av internationell verksamhet, avslutar Siegfried de Jousseineau.

ELISABETH ANDERSSON

> NOTISER

PROJEKT VISBY HAR STÄNGT

Samtliga fem Visbykorvetter är nu driftsatta i Försvarsmakten. Det är 20 år sedan de första proven genomfördes vid mitten av åttiotalet och tio år senare startade projekt Visby. Tidsra-

marna inom projektet har skjutits upp flera gånger vilket enligt FMV:s hemsida främst beror på det omfattande utvecklingsarbete av teknik som krävts. Den stora utmaningen har varit att få

fram smygegenskaper i alla önskade dimensioner. Projekt Visby är nu stängt, men restarbeten kommer pågå fram till 20 december. Därefter ska slutredovisning ske. (LS)

NATO ÖKAR NÄRVAR

I september invigde Nato sex nya regionala högkvarter i östra Europa. Organisationen generalsekreterare, Jens Stoltenberg, säger att det är ett direkt svar på Rysslands aggressiva agerande, inte

Brister och attitydförändringar i bulleranalys

Attitydförändringar och bristande träning kan ha bidragit till den kraftiga ökningen av bullerrelaterade skador inom försvaret förra året. Det visar en analys från Försvarsmedicincentrum.

Efter en markant ökning av antalet akuta bullerskador, 161 förra året jämfört med 117 året innan, har FömedC i Göteborg genomfört en analys av skadorna.

Med förbehållet att numerären är liten och det därför är vanskligt att dra långtgående slutsatser, konstateras vissa brister. Bland de vapenrelaterade bullerskadorna (exklusive vådaskott) är hörselkåpor som bragts ur läge den vanligaste orsaken till ökningen. Totalt rör det sig om 96 bullerskador i den kategorin. Av dessa kunde 38 procent (41 fall) härledas till felplacerade skydd och i 21 fall hade den skadade själv valt att inte använda kåpor, i strid mot gällande regelverk.

– Att skydden glidit åt sidan eller på annat sätt bragts ur läge kan bero på materielproblem, säger Björn Skoog som genomfört analysen. I de fall där man avstått från att använda kåpor samt i de fall man fortsatt att skjuta trots att kåpan bragts ur läge misstänker vi att det kan handla om attitydförändringar, men vi behöver få in utförligare rapporter för att kunna dra mer korrekta slutsatser.

Vådaskott

Störst är ökningen av bullerskador bland rekryter. Under 2014 anmäldes 43 akuta bullerskador inom den kategorin vilket var dubbelt så många som året innan. För gruppen Gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS) var motsvarande antal 60 fall.

– GSS är en grupp jag vill följa

”GSS är en grupp jag vill följa extra noggrant”

extra noggrant, säger Björn Skoog. Dels därför för att vi inte vill förlora människor på grund av hörselskador, men också för att de

inte ska lämna försvaret efter åtta år med nedsatt hörsel eller kanske tinnitus.

Den typ av bullerskador som chefen för marksäkerhetssektionen vid förbandsproduktion, Åke Edler, anser är särskilt bekymmersam är de orsakade av vådaskott. Under 2014 inrapporterades 32 bullerskador till följd av vådaskott. Året innan var motsvarande siffra 34.

– Vådaskott är mycket allvarliga eftersom de har potential att ställa till stor skada och faktiskt ha ihjäl folk. Så länge vådaskott inträffar tyder det på att vi måste träna mer, säger han.

LINDA SUNDGREN

250 kallas in till repetitionsövning

I mitten på november deltar cirka 250 stycken värnpliktiga i repetitionsutbildningar runt om i landet.

För första gången på länge anordnas återigen repetitionsutbildningar för värnpliktiga. Ett 100-tal har inkallats till Jägarbataljonen i Arvidsjaur.

– Vi ser mycket positivt på att vi fått möjligheten att kalla in soldater med genomförd grundutbildning som värnpliktiga, för att höja deras och förbandets förmåga. De kommer bland annat få öva vapen- och sjukvårdstjänst och självklart också repetera kallt väderutbildningen, i mitten av november är det i princip

vinter här i Arvidsjaur. Dessutom kommer soldaterna tillsammans med vår kontinuerligt tjänstgörande personal genomföra en övning i skvadrons ram, säger stabschefen Björn Eliasson.

Övningen är tio dagar lång och pågår under vecka 47 till 48. Samtidigt kommer ett 90-tal värnpliktiga att delta i en repetitionsutbildning på Amfibieregementet.

Länge sedan sist

– Vi har kallat in båtbesättningar och fokus kommer att vara på navigations- och båtutbildning då det är en viktig kategori, säger Kristina Swaan, informationschef, Amf 1.

Dessutom har 26 värnpliktiga kallats in till Trängregementet där Movconkompaniet kommer att hålla i repetitionsutbildningen.

– Många av de som nu kallas in har inte varit i Försvarsmakten på åtta-tio år så målet är att höja deras personliga förmåga gällande vapen, gruppering och skydd, berättar Caroline Karlsson, informatör, Trängregementet.

16 värnpliktiga har även kallats in till Ledningsregementet och lika många till F21 som dock genomför repetitionsutbildningen något senare, med start vid månadsskiftet november-december.

ELISABETH ANDERSSON

Nytt mobilt granatkastarsystem snabbutreds

Försvarets materielverk (FMV) ser just nu över olika alternativ för ett nytt stridsfordonsburet granatkastarsystem. I december kommer beslut att tas.

I regeringens beslut för inriktningen av Försvarsmaktens verksamhet 2016 till 2020 framgick att FM ska säkerställa att de mekaniserade bataljonerna tillförs ett nytt stridsfordonsburet granatkastarsystem. FMV har fått ett fastställt kravdokument från arméchefen med övergripande information om vad systemet ska uppnå och har en pågående dialog med industrin.

– Eftersom tidsramen är snäv måste vår beställning till industrin ske senast i mitten av 2016 så vi behöver ta beslut i december för att starta upphandlingen, säger Joakim Lewin, funktionsansvarig för indirekt eld vid System- och produktionsledningen (SPL) på FMV.

Olika alternativ

Från AMOS-projektet som lades ner 2008 finns det 40 stycken fordon som i dagsläget står oanvända. Dessutom kan stridsfordon 90 användas.

– Ett alternativ är att montera tornlösningen AMOS som är ett bra men dyrt granatkastarsystem. Det finns också lösningar med öppningsbara takluckor eller en huv med manuell hantering och rekylrande vapensystem. Det vi vill värdera är att vi väljer en lösning som går att hinna med i den snäva tidsplanen, och att vi har rätt avvägning mellan prestanda och antal. Det är det som beslutet i december ska omfatta.

ELISABETH ANDERSSON

ON I ÖST

minst i Ukraina. De nya högkvarteren är placerade i Estland, Lettland, Litauen, Polen, Bulgaren och Rumänien och är ett led i Natos aktionsplan att förbereda för utökad militär närvaro i regionen. (LS)

DJUPDYKNINGSREKORD FÖR UBÅTSRÄDDNINGSFARKOST

Försvarets ubåtsräddningsfarkost, Urfen, har byggts om och i stort sett är det endast trycksdrovet som är kvar från den ursprungliga modellen. Det uppger Försvarets materielverk

på sin hemsida. Efter modifieringen genomfördes ett dykprov på Östersjöns djupaste plats, Landsortsdjupet, som mäter 444 meter. Det var ett par meter djupare än farkostens tidigare

rekord. Urfen har kapacitet att rädda 35 personer i ett enda lyft vilket den är ensam om i världen. Urfen är placerad på HMS Belos. (LS)

Jasplan nära kollidera med mast

Vart tredje flyghinder felmarkerat

Allvarliga brister vid hantering av flyghinder ledde till att en Jaspilot var nära att krocka med en vindmätmast. I Haverikommissionens rapport om tillbudet konstateras att Sverige inte lever upp till EU:s förordning om flyghinderdata.

Den elfte oktober 2013 övade en Jaspilot vid FMV:s provverksamhet (FMV T&E) från Malmen lågflygning i hög fart över södra Norrland och Värmland. I slutet av övningen passerade han plötsligt en vindmätmast på bara 10 till 20 meters avstånd. Masten fanns inte med i pilotens kartunderlag och såväl masten som tillhörande stödlinor saknade markeringar synliga från sidorna.

– Den här händelsen hade lika gärna kunnat sluta som en olycka med dödlig utgång, säger utredningsledare Agne Widholm vid Haverikommissionen.

Missade information

Hinderdatabasen förvaltas av Luftfartsverket (LFV) på uppdrag av Forsvarsmakten. Att piloten inte fått fram uppgifter om masten inför flygövningen berodde på att informationen inte fanns i Mil AIP utan på webbplatsen briefingrummet, vilket piloten inte kände till. Det kan i sin tur bero på att dåvarande luftfartssektionen på Högkvarteret använde en begränsad sändlista när förändringen genomfördes och kommunicerades ut 2008. Enligt beslutet skulle LFV informera prenumeranter av Mil AIP om förändringen, men vare sig Flyginspektionen eller flygoperatörens ledning fick vetskap om

Kartan visar de flyghinder som upptäckts vid Luftfartsverkets kartläggning.

beslutet. Enligt rapporten är det oklart om dessa varit prenumeranter av publikationen. Men även om piloten hade vetat att han skulle gå in i briefingrummet är det osäkert om han hade hittat informationen om masten.

– Den låg tio Notam (notice to airmen, redaktionens anmärkning) bak i tiden och frågan är om det är rimligt att man ska behöva gå så långt tillbaka för att hitta information, säger Agne Widholm.

Stickprov

Bristerna i hinderdatabasen förvärras av undermålig inrapportering av flyghinder. En stickprovskontroll med lasermätning genomförd av Lantmäteriet visar att mellan 30 och 35 procent av objekten i den hinderdatabas som Forsvarsmakten

använder antingen är felplacerade eller avviker från anmäld höjduppgift. Vissa flyghinder saknas helt.

– Att det finns brister visste vi om, men inte i den här omfattningen. Det är förstås väldigt allvarligt och det är snarare frågan om när, och inte om, en allvarlig olycka kommer att ske, säger Agne Widholm.

Ingen tar ansvar

Antalet flyghinder har ökat markant de senaste tio åren, från cirka 200 i början av 2000-talet till 2 300 idag. Framför allt är det maste för tele- och datakommunika-

”Det är frågan om när, inte om, en allvarlig olycka kommer att ske.”

tion som blivit fler men också utbyggnaden av vindkraftverk ökar. SHK konstaterar att Sverige inte uppfyller de kvalitetskrav på hinderdata som

EU-kommissionens förordning (ADQ-förordningen) ställer och som trädde i kraft första juli 2013.

– Men varken Luftfartsverket, Transportstyrelsen eller Forsvarsmakten vill ta ansvar för det. Transportstyrelsen har lyft frågan till regeringen för ett klargörande, säger Agne Widholm.

LINDA SUNDGREN

> NOTISER

CHEF FÖR GOTLANDS STRIDSGRUPP UTSEDD

Första november tillträdde överstelöjtnant Stefan Pettersson tjänsten som chef för 18:e stridsgruppen på Gotland. En av hans första uppgifter blir att delta i rekryteringen av personal till

nyckelpositioner för att kunna planera och utveckla förbandet.

Sedan 2006 har Stefan Pettersson tjänstgjort civilt som enhetschef inom Pensionsmyndigheten, men har en

militär bakgrund i dåvarande P18 på Gotland. 2018 ska 18:e stridsgruppen vara utbildad och på plats på ön. (LS)

FÖRSVARET AVSLÅR I

Forsvarsmaktens huvudskyddsombud (HSO) har lämnat in en anmälan till Arbetsmiljöverket. Det sedan Forsvarsmakten avslagit HSO:s begäran om en intern granskning av arbets-

Insparade logistikmiljoner dröjer

Omdaningen av försvarslogistiken har lett till besparingar inom vissa områden medan annat blivit dyrare. De 760 miljoner som skulle sparas in och omfördelas till förbanden har fortfarande inte räknats hem.

Foto: Mikael Ljungström

Försvaret kan idag inte ge någon siffra på besparingar inom logistiken.

Enligt den utredning som låg till grund för förändringarna av försvarslogistiken skulle 760 miljoner kronor sparas in på bland annat minskade personalkostnader och effektivare upphandlingar. Från början var det sagt att hela summan skulle vara hemräknad första januari 2015 och besparingen skulle flyttas över till förbanden för att stärka deras verksamhet. Men en pågående analys visar att samtidigt som man sparar in 776 miljoner kronor, alltså 16 miljoner mer än det ursprungliga kravet, har reformen också inneburit kostnadsökningar.

– Efterhand som vi blivit klokare har vi sett att det dykt upp nya kostnader vilket gör att vi inte nått upp till de 760 miljoner som skulle sparas, säger Andreas Grönkvist, chefscontroller på Högkvarteret. Någon exakt siffra på hur mycket som saknas har vi inte i dagsläget, men vi kommer att redovisa det i vår ekonomiska rapport till regeringen för fjärde kvartalet i år.

Mindre bilar

Enligt Grönkvist är inköp ett av de områden där man lyckats minska kostnaderna. Enbart genom att införa standardstorlekar på hyrbilar utifrån faktiskt behov istället för att rutinmässigt välja kombibilar har den utgiftsposten minskat med 13 miljoner sedan förra året. Ytterligare en halv miljon frigjordes genom ett nytt avtal om tunnare skrivarpapper.

– På det här området finns fortfarande stora möjligheter att minska kostnaderna, säger Anderas Grönkvist. Man går igenom varje område och undersöker när avtalen går ut, när nya upphandlingar kan göras och möjligheten att samordna inköp med andra myndigheter.

Men samtidigt som en del kostnader sjunkit till följd av logistikomdaningen har andra poster ökat. Bland annat genom dubbla stabskostnader där såväl FMlog som FSV (förråd, service, verkstäder) har en egen ledningsstab och där antalet chefer misstänks ha ökat. En annan fördyring Grönkvist nämner är behovet av beställarkompetens inom Försvarsmakten.

Färre anställda

– Den ursprungliga tanken var att merparten av beställarkompetensen skulle föras över till FMV. Men nu har man upptäckt att det behövs även inom Försvarsmakten, både i kontakten med FMV och för att

kunna vara med och godkänna leveranser.

Men att man ännu inte nått upp till de 760 miljonerna beror också på att FMV inte minskat sin personal i planerad omfattning, enligt Grönkvist.

– I utredningen utgick man från färre anställda, men om FMV väljer att göra sina besparingar på annat sätt än med personalminskningar är det upp till dem. Det handlar om cirka 100 miljoner kronor som måste bort från FMV.

Tomas Salzmänn är chef för FSV. Han menar att det finns naturliga skäl till att alla besparingar ännu inte är hemräknade.

– Delar av reformen har inte hållit det tempo som var tänkt. Flygområdet flyttades inte över förrän första januari i år vilket gör att genomförandet av ledning och beställning del två blivit försenat.

Dubbla datorer

De fördyringar som tillkommit i och med reformen tror han går att lösa.

– Det har uppstått merkostnader i båda ändar. Exempelvis har ju nästan 2 000 medarbetare gått från Försvarsmakten till FMV. I samband med det har FMV fått ökade kostnader för löneutbetalningar samtidigt som Försvarsmakten måste minska sina kostnader i motsvarande utsträckning.

– Vi har också fått dubbla datorer. FMV är inte någon Prioorganisation och därför behöver vi dubbla datorer för att kunna jobba mot de olika systemen, men den kostnaden var en del i reformen. Jag tror att de merkostnader som uppstår går att kompensera genom ytterligare rationaliseringar.

LINDA SUNDGREN

Svenskt stridsflyg i Nato-beredskap

Från första januari är F21 ansvariga för flygvapnets bidrag med stridsflyg till Natos snabbinsatsstyrka (NRF). Förbandet går under namnet Swedish Fighter Unit och består av 211:e stridsflygdivisionen och 2:a flygbasbataljonen. Enheten ska kunna sättas in inom 90 dagar efter beslut av regeringen. Sverige ingår i NRF sedan 2013 genom bidrag till det så kallade reservstyrkeregistret. NRF bildades 2002 och har enheter till sjöss, på land och i luften. (LS)

Svensk-finsk marin stridsgrupp utvecklas

Den 29 oktober beslutade regeringen att Försvarsmakten tillsammans med Finlands försvarsmakt ska utveckla en gemensam svensk-finsk marin stridsgrupp: Swedish Finnish Naval Task Force (SFNTG). Försvarsmakten ska i utvecklingen av SFNTG särskilt se till gemensamma förmågor, internationella krishanteringsoperationer och förmågan att kunna agera tillsammans med Nato. (EA)

Försvarsforskning ska utredas

Regeringen beslutade 28 oktober att fd försvarsminister Björn von Sydow ska utreda bland annat omfattningen av forskning och utveckling på försvarsområdet och föreslå inom vilka områden forskning och utveckling på försvarsområdet bör bedrivas med offentliga medel i Sverige. Uppdraget ska vara klart 16 december 2016. (DS)

INTERN GRANSKNING SALABRAND BLOTTAR BRISTER

miljön i organisationen (se OT nr 6–2015). Nu är det upp till Arbetsmiljöverket att besluta hur ärendet ska hanteras vidare. (LS)

Krishanteringen under skogsbranden i Sala sommaren 2014 hade allvarliga brister. Det konstateras i en utvärdering utförd av Nationellt centrum för krishanteringsstudier vid Försvars-

högskolan (Crismart). Vissa aktörer kände inte till vilket lagrum de befann sig inom när de fattade beslut, samverkan mellan inblandade parter haltade och det var svårt att få en

samlad lägesbild. Crismart konstaterar att bristerna måste åtgärdas för att stärka den framtida krisberedskapen. (LS)

Nytt organisationsbeslut fattat: Både vinnare och förlorare i ny organisation

K3 och P4 är för många, Marinbasen och Trängregementet behöver rekrytera och skolorna får fler fasta befattningar.

Den nya organisationen är nu fastställd, men först 2019 ska samtliga förändringar vara genomförda.

– Jag är nöjd med den nya organisationen som startpunkt och att vi kan genomföra den under en treårsperiod istället för med ett yxhugg. Men hur det kommer att upplevas när resan är genomförd återstår att se, säger Karl Engelbrektsen, chef för förbandsproduktionsledningen på Högkvarteret.

Efter åtskilliga turer på såväl politisk som försvarsintern nivå är den nya organisationen, FM org ny, fastställd. Flera förband organiseras om och antalet anställda förändras. Inom marinen finns stora rekryteringsbehov där marinbasen behöver ett 60-tal yrkesofficerare, tredje sjöstrid cirka 40 stycken och första ubåtsflottiljen ett 30-tal. Bland förband med övertalighet återfinns bland andra K3 och P4 där runt 60 respektive 40 yrkesofficersrader ska bort. Även antalet gruppbefäl och soldater ska minska på dessa förband, cirka 80 på K3 och ett 50-tal på P4.

– Den här organisationen är inte optimal för armén, men det kommer att fungera, säger Börje Berkelind, stabschef K3.

I den nya organisationen förlorar K3 nästan en hel bataljon. Därmed kommer delar av den höga insatsberedskapen förbandet haft att

Försvarets skolor får fler fasta lärarbefattningar vilket kan leda till färre bemanningsuppdrag för förbanden.

minska och det dagliga arbetet delvis att styras om.

– Framöver kommer det inte bli lika mycket här och nu som det har varit. Vi behöver ställa om vår attityd efter den nya organisationen och det börjar så sakta att sjunka in, säger Börje Berkelind.

Den övertalighet som den nya organisationen medför på K3 räknar man med att lösa utan uppsägningar eller omkommenderingar. Jonas Eriksson är förbandets planeringschef.

– Mellan tummen och pekfingeret handlar det om en flertalighet på cirka 40 till 50 personer och det räknar vi med kunna lösa med naturliga flöden och avgångar, säger han.

Enlig Jonas Eriksson väntas ett 15-tal pensionsavgångar. Lika många tror man kommer gå till andra förband eller civila tjänster medan 10 till 15 individer tar tjänst- eller föräldraledigt.

– Det är så det brukar se ut hos oss och mot den bakgrunden tror

jag inte att vi behöver känna alltför stor oro, säger han.

Medan vissa förband ska krympas måste andra rekrytera. På Trängregementet har man dragits med vakanser under en längre tid och med FM org ny tillförs ytterligare rader. HR-chef Mats Billing tror att regementet kommer att vara i fas till 2019.

– Vi har en plan för hur tillväxten ska ske, framför allt genom ett ökat inflöde av specialistofficerare, säger

> NOTISER

FÖRSVARSMAKTEN ÖPPNAR FÖR ASYLBOENDE

Behovet av sovplatser för flyktingar är stort och efter en begäran från Migrationsverket om hjälp har Försvarmakten inventerat sina anläggningar. Genomgången visar att platser kan erbjudas på Skogstibble skjutfält

utanför Uppsala, Skönstavik utanför Karlskrona, Älvdalens skjutfält och Myttinge skjutfält på Värmdö. Sammanlagt upplåter Försvarmakten cirka 600 sängplatser, men vid behov kan det utökas med tält och alterna-

tiva modulboenden. Enligt Försvarmaktens hemsida undersöks även möjligheten att bistå Migrationsverket med personal i form av stabsresurser och registratorer av asylsökande. (LS)

NYTT FÖRSVARSBESL

Norge behöver stärka sitt försvar inom områden som underrättelseverksamhet, beredskap och uthållighet. Även skyddet av det man kallar kritisk infrastruktur behöver öka. Det var en del av budskapet då landets överbefälhavare, amiral Haakon

Förband med obalanser 2015-09-18. Siffrorna är ungefärliga.

Rekryteringsbehov

Förband	Yrkesofficerare	GSS	Civilanställda
LG	80		60
LedR	60		60
LSS	30		50
Ing2	20		
Sg Gotland	30	130	
MSS	20		
Träng	50	150	
F17*	20	50	10
MarinB	60	180	(övertaliga 100)
1. Ubflj	30		
3. Sjöstridflj	30		

Övertalighet

Förband	Yrkesofficerare	GSS	Civilanställda
I19	50		
SkyddC		20	
K3	60	80	(rekryteringsbehov 10)
P4	40	40	
SSS	10		
P7	40		

*Enligt förbandets egen uppgift.
Samtliga befattningar avser kontinuerligt tjänstgörande.

han. Vi har god rekryteringskraft men vissa perioder hade vi behövt mer folk, som nu till Mali eller i samband med avvecklingen i Afghanistan.

Hög medelålder

Även de marina förbanden kommer att behöva rekrytera de närmaste åren. På marinbasen har man idag ett 50-tal vakanser, enligt stabschef Fredrik Hansson. Medelåldern bland de anställda är relativt hög och inom en femårsperiod har man ett 70-tal möjliga pensionsavgångar.

– Vi behöver tillsätta folk inom såväl stab som ledning och sjögående enheter. Svårast är det med tjänster som kräver nautisk kompetens, men i princip är det lika problematiskt inom logistiken, säger han.

Marinbasens HR-chef, Jan Heidemans, är ansvarig för den rekryteringsplan som arbetats fram. Han säger att man ska söka personal på bredden, både externt och internt.

– Vi kommer att sätta in alla tänkbara åtgärder med att försöka locka över folk från andra förband, få tillbaka sådana som slutat i för-

tid och få dem som planerar att gå i ålderspension och spontanavgångar att stanna. När Högkvarteret frågar om vi verkligen gjort allt vi kan för att fylla våra rader ska vi kunna svara ja på den frågan, säger han och fortsätter.

– Tidigare sköttes rekryteringen hos oss av varje chef som såg till just sina behov. Genom att toppstyra det här på förbandet får vi bättre överblick och en sökande som inte passar för en viss tjänst kanske kan vara aktuell för en annan.

F17 i Ronneby kommer att behöva rekrytera inom samtliga personalkategorier. Dessutom förändras arbetets innehåll för flera befattningar.

– Hela flygflottiljen blir ett krigsförband och det handlar om ett 100-tal individer som går från basorganisation till insatsförband,

Karl Engelbrektson

säger stabschef Magnus Fransson. För huvuddelen innebär det ett återtagande av kunskap, medan en mindre del kommer att behöva genomföra en kombattantutbildning. Även skolorna kommer att märka av personalförändringar i den nya organisationen med fler fasta läraryrkesbefattningar och minskad rotation. Det görs trots att det kommer att minska tillflödet av aktuell erfarenhet från förbanden.

– Vi har gjort en avvägning utifrån att å ena sidan tillgodose kompetensflödet, å andra sidan säkerställa bemanningen, säger Karl Engelbrektson. Förbanden vill behålla sin duktiga personal samtidigt som skolorna behöver lärare och idag tar bemanningsarbetet för stor kraft.

Oroande övertalighet

På vissa förband finns oro inför den nya organisationen, framför allt på platser med övertalighet. Karl Engelbrektson säger att han har förståelse osäkerheten, men poängterar att den nya organisationen är en utveckling, inte avveckling.

– Vi behöver alla plus några till och totalt sett har vi ett tillväxtbehov på cirka 1200 personer. Min uppfattning är att det, med i vissa fall rimlig kompetensutveckling, kommer att finnas plats för alla, säger han.

Omfördelning

Men för att få ekvationen att gå ihop kommer det att krävas en viss omfördelning mellan de förband som är för många respektive för få, och att flytta och byta arbetsuppgifter är ofta enklare på pappret än i praktiken. Som exempelvis i Skövde regionen där K3 och P4 är för många medan Markstridskolan och Trängregementet behöver växa.

– Vi har haft ett första möte med de andra i regionen men det finns inte en uppsjö individer med vårt kompetensbehov, säger Mats Billing. Skulle vi bara lyfta över folk från dem till oss hade vi fått en massa människor vi inte har någon användning av.

LINDA SUNDGREN

UT VÄNTAR I NORGE BLÅGULA FRAMGÅNGAR I MILITÄRA OS I SYDKOREA

Bruun-Hanssen, den första oktober överlämnade sitt förslag till utveckling av det norska försvaret till försvarsminister Ine Eriksen Søreide. I vår ska Norges regering presentera en ny, långsiktig försvarsplan för stortinget. 2017 träder den ikraft. (LS)

Fyra guld, ett silver, två brons och ett världsrekord. Det blev resultatet för det svenska deltagandet i Military World Games (även kallat militära OS) som hölls i Sydkorea under tolv dagar i oktober. I marin femkamp tog

damerna guld i både lag och individuellt där 27-åriga Cecilia Sjöholm, Hemvärnet, satte nytt världsrekord med 6 141 poäng. Triathleten Joachim Axelsson tog guld på tiden 1.58:04, nästan fyra minuter före närmaste

konkurrent och Åsa Annerstedt tog silver i motsvarande damklass. Totalt deltog 7300 personer inom 24 olika idrotter. (LS)

Komplett grundutbildning först till sommaren

Förordningen om förlängd grundutbildning sjsätts vid årsskiftet. Men då det nya utbildningspaketet ännu är ofullständigt genomför de första rekrytterna inte hela utbildningen. Till sommaren ska allt vara klart.

Genom att slå samman grund- och befattningsutbildning kommer GSS-rekryter (gruppbefäl, soldater, sjömän) från och med nästa år att utbildas under nio till elva månader, istället för dagens tre månader. Även hemvärnsutbildningen förlängs något till mellan fyra och sju månader. Men de nya utbildningarna är ännu inte helt klara och de som rycker in under vintern och våren 2016 kommer bara kunna genomföra delar av det fullständiga utbildningspaketet.

– Vi räknade med att den nya

förordningen skulle träda i kraft först till sommaren och därför har vi inte hunnit få all systematik på plats, säger Peter

Tagesson, Försvarens utbildningssamordnare. Ett antal utbildningar som sker under våren kommer att genomföras ganska solitärt, men alla förmaner och premier kommer att gälla.

Folk på plats

Enligt Tagesson handlar det om någon till några månader kortare utbildning. De som berörs är en hemvärnsutbildning i Dalarna som påbörjas i januari, GSS-rekryter som rycker in på Livgardet i februari samt en grupp jägare som påbörjar sin utbildning i maj.

Peter Tagesson

– Eftersom vi behöver få folk på plats kör vi de här utbildningarna även om allt inte är klart. Men de som rycker in från midsommar och framåt kommer att gå hela den nya utbildningen, säger Peter Tagesson.

Inför förändringen har det funnits farhågor om att en längre utbildning skulle avskräcka ungdomar från att söka sig till försvaret. Någon sådan effekt har man dock inte märkt av, enligt Tagesson.

Överintag

– Vi har fått nästan uteslutande positiv respons på förändringen och ser inte något minskat söktryck. Man tycker att den ger ett mer seriöst intryck och uppskattar

”Avhoppen brukar ligga på runt sju procent”

att kunna börja arbeta direkt efter avslutad utbildning.

Försvarens målsättning är att utbilda 3 200 individer under nästa

år, men hela 3 600 ska beredas utbildningsplats.

– Vi vet att tre till fyra procent inte brukar vara anställningsbara efter utbildningen och avhoppet brukar ligga på runt sju procent. Att vi lägger på tio procent innebär att det kommer bli ganska mycket folk på vissa ställen, men vi löser det, säger Peter Tagesson.

Från 2017 räknar Försvarens makt med att utbilda cirka 4 000 personer årligen.

LINDA SUNDGREN

Soldater och besättningar får olika hjälmar

Arbetet med att ta fram en gemensam soldat- och telehjälm har skrinlagts. Nu letar man istället efter en renodlad soldathjälm för bättre ballistiskt skydd och ökad bekvämlighet. Men idén om en hjälmplattform som kan användas av både vagnbesättningar och avsuttna soldater lever vidare.

Redan i år skulle en ny hjälm ha driftsatts. Grundutförandet skulle vara gemensamt för såväl soldater som vagnbesättningar där olika enheter, som kåpor för hörselskydd och kommunikation, tillförs vid behov. Men ledningssystem och intendentur har inte lyckats enas om ett skal och därmed kommer det inte att bli någon gemensam hjälmplattform i närtid. Tidigast nästa höst kan en ny soldathjälm skickas ut till förbanden.

Lågfrekvent buller

– Att samarbetet spruckit är inget vi tar lätt på, säger Gustav Gillberg

som leder soldathjälmprojektet på FMV. Men våra behov är delvis olika och vi anser inte att det är rimligt att några hundra vagnbesättningar ska styra vad flera tusen soldater ska bära. Samtidigt har besättningarna högre krav på skydd mot lågfrekvent buller i vagnarna som måste tillgodoses, det är en arbetsmiljöfråga.

– Men förseningarna av hjälmen beror inte på samarbetsproblem utan på andra faktorer, som exempelvis hög personalomsättning och vissa oklarheter i prioriteringar av funktionalitet.

Istället arbetar man vidare i två olika spår. Staben för ledningssystem har valt att lösa sitt primära behov inför utrullningen av den modifierade stridsvagnen Leopard genom en nybeställning av telehjälm hos nuvarande leverantör. Samtidigt letar FMV vidare efter en hjälm som i första hand ska möta soldatens behov. Gustav Gillberg säger att hjälmen ska vara kompatibel med IGR-systemet (intern gruppradio), ha lämplig

infästning för mörkerutrustning och högt ballistiskt skydd.

– Hjälm 90 har betydligt lägre skyddsnivå än de hjälmar som finns på marknaden idag. De hjälmar vi tittar på är, om inte top of the line, i alla fall av mycket god kvalitet och klarar att stå emot splitter, säger Gustav Gillberg och fortsätter.

– Att kunna fästa utrustning för mörkerseende i pannan på hjälmen är också prioriterat. Idag får man hitta på egna lösningar och vissa hänger på motvikter i nacken. Men att gå runt med ett halvkilo extra på huvudet är inte bra.

Underlätta planering

När den nya soldathjälmen kan finnas på plats ute på förbanden är oklart. Enligt Gustav Gillberg har flera modeller köpts in för att testa egenskaper, men ännu är det inte beslutat vilken hjälm det blir.

– En tidsoptimistisk bedömning är nästa höst, men jag vågar inte säga något datum. Målet är att hitta en hjälm som uppfyller alla de

krav vår uppdragsgivare Försvarens makt ställer, säger han.

Samtidigt lever idén om en gemensam hjälmplattform kvar. En sådan, säger Gillberg, skulle underlätta såväl planering som logistik och innebära att en vagnchef kan gå direkt ut ur vagnen utan att behöva byta hjälm.

– Det är inte helt omöjligt att den soldathjälm vi köper in kommer att kunna användas som plattform även för telehjälm, men det är inte säkert. För soldathjälmen prioriteras ofta det ballistiska skyddet och då vill man gärna att hjälmen går ner över örönen. Det kommer dock med ett pris eftersom omvärldsuppfattningen försämrats. Telehjälm har krav att kunna användas med stora kåpor och dessutom saknar den samma krav på ballistiskt skydd. Nu går vi våra egna vägar, men är absolut inte främmande för att söka en gemensam lösning i framtiden, säger Gustav Gillberg.

LINDA SUNDGREN

NEW TACTICAL CAPABILITY

The 120 mm Insensitive Munition High Explosive Tracer (IM HE-T) will complement a tank's current main gun ammunition with an IM-compliant, full bore HE multipurpose warhead. It is capable of defeating bunkers, fortifications and light armored vehicles, in addition to enemy personnel and ground forces.

A true multi-purpose ammo, the IM HE-T round offers increased power, flexibility and accuracy for current and future environments.

Nammo

SECURING THE FUTURE

ÖB:
**”EN KVINNA SOM ÖB
HADE VARIT EN
FANTASTISK SIGNAL”**

Försvarmakten har tillräckliga resurser för att klara sitt uppdrag. Det säger nye överbefälhavaren, Micael Bydén. Däremot anser han att mer behöver göras för att säkra personalförsörjning och tillgång till materiel.

ATT PERSONALFÖRSÖRJNINGEN ÄR Försvarsmaktens främsta utmaning klargjorde Micael Bydén redan under sin första presskonferens som ÖB, samma dag han tillträdde posten. Det budskapet håller han fast vid även om han föredrar att nyansera bilden något.

– Det viktigaste för Försvarsmakten är omvärldsutvecklingen med ett Ryssland som klivit fram och utmanar den europeiska säkerhetsordningen på ett aggressivt sätt. Motiverat av detta har vi fått ett inriktningsbeslut om att vi ska leverera mer militär effekt än tidigare. För att kunna möta detta måste vi ha tillräckligt med personal med rätt kompetens. Har vi inte det spelar det ingen roll vilken materiel vi har, säger han.

PROBLEMEN KRING PERSONALFÖRSÖRJNINGEN, menar Bydén, handlar inte främst om rekrytering. Den stora utmaningen ligger i att behålla dem som redan finns i organisationen.

– De som kommer till oss är högreutbildade, kompetenta människor vilket gör dem attraktiva på arbetsmarknaden. Vi behöver göra mer för att skapa en intressant verksamhet som ger personalen de utmaningar de vill ha.

Relevant verksamhet, relevanta övningar och relevant utrustning är det ÖB tror behövs för att förmå folk att stanna. Vissa förband lever redan upp till det, säger han och nämner bland annat incidentberedskapen och dem som ofta deltar i internationella insatser. På andra platser i organisationen behöver man arbeta mer för att skapa givande övningar och utvecklingsmöjligheter.

– Men det förändrade omvärldsläget gör att fler idag än tidigare arbetar med sina direkta huvuduppgifter, och det är bra. Det blir bättre drag i verksamheten, säger Micael Bydén.

Att lönen skulle ha någon större betydelse för att attrahera och behålla personal, tvivlar Bydén på.

– I grund och botten tror jag inte att pengarna är avgörande när man söker till Försvarsmakten. Men jag har förståelse för att lönen kan bli ett problem när man bildar familj och får ökade utgifter. Alla arbetsgivare skulle nog vilja ge sina anställda högre lön, men jag anser att löner i Försvarsmakten är relevanta.

EN REKRYTERINGSFRÅGA SOM Micael Bydén inte har någon enkel lösning på är hur andelen kvinnor i försvaret ska öka. Han tror att dagens låga andel kvinnor beror på flera faktorer, som tradition, jargong ("även om jag hoppas att vi är väldigt mycket förbi det finns det säkert kvar på sina håll") och att de arbetsuppgifter försvaret erbjuder inte lockar båda könen i lika stor utsträckning.

– Vi behöver göra mer för att attrahera kvinnor. Fler kvinnliga förebilder vore nog bra och en kvinna som ÖB hade varit en fantastisk signal, säger han.

Micael Bydén, 51, började sin bana i Försvarsmakten som värnpliktig på gamla KA 4 i Göteborg. Men trots att han trivdes och erbjöds fortsättning, var det inte självklart att tacka ja. Efter muck återvändande han hem till föräldrarna i Gnarp i Hälsingland och berättade att han övervägde att nappa på ett förslag från en vän till familjen om att gå som kocklärling hos honom.

– VILKET I OCH FÖR SIG är rätt lustigt eftersom jag knappt kan laga mat alls idag. Men min far sa att "tänk dig för innan du bestämmer dig, det här finns alltid kvar." Rätt klokt sagt och det

var nog enda gången jag lyssnat till honom, säger Micael Bydén med ett menande leende.

Nu har han varit 30 år i försvaret. Efter marinen växlade han över till flyget och utbildade sig till stridspilot. Han har varit attaché i USA och gjort en utlandstjänst i Afghanistan. Närmast innan han tillträdde som ÖB var han flygvapenchef. Långa arbetsdagar är han van vid även om det lär bli än mer intensivt framöver.

– Jag har alltid jobbat mycket och mitt arbete är också mitt intresse. Men jag hoppas hinna med min familj och att träna. Jag brukar kuta, eller snarare jogga nu för tiden, och gå på gym. Andra intressen, som golf och jakt, var det länge sedan jag hann med annat än vid enstaka tillfällen.

Micael Bydén säger att den näst viktigaste frågan efter personalförsörjningen är tillgången till materiel. Precis som på personalsidan finns det brister inom det området som behöver åtgärdas.

– I första hand måste soldater och sjömän få den personliga utrustning deras uppgifter kräver. Därefter har vi en rad system som måste materielsättas. Allt kommer att finnas med i den materielplan som snart ska redovisas.

MER PERSONAL, MATERIEL och utökad övningsverksamhet kostar pengar men de politiska direktiven är tydliga och ÖB bedömer att försvaret med det ekonomiska tillskott som ges har den budget som krävs för att verkställa besluten.

– Givet att vi ska utföra det som står i inriktningspropositionen finns det tillräckliga resurser. Men skulle det tillkomma fler uppgifter kan läget bli ett annat, säger han.

Den obalans mellan uppdrag och resurser som det ofta talas om, tror han snarare är upplevd än reell.

– Det är upp till varje chef att skapa balans. Förväntar man sig ha att ett visst antal flygplan eller en viss mängd ammunition uppställd på måndag morgon men bara får hälften, måste verksamheten anpassas utifrån det. Fortsätter man att jobba som om man hade fått hela beställningen kommer man vara rätt slut när fredagen kommer.

I november planerar Micael Bydén att träffa samtliga förbandschefer i Stockholm för att "gå igenom uppgifter och utmaningar". Ett par förbandsbesök räknar han hinna med innan jul för att sedan fortsätta under vintern och våren.

– MEN JAG KOMMER att varva förbandsbesöken med Hemvärnet och frivilligorganisationer. De utgör en viktig del av Försvarsmakten.

Micael Bydén bor i Södertälje tillsammans med hustrun Anita Carlman. Även om ingen av parets tre barn (25, 22 och 17 år) ännu valt att gå i pappas fotspår, kan ÖB själv inte se någon arbetsgivare som har mer att erbjuda än just Försvarsmakten.

– Vi har en unik verksamhet och ger möjligheter till en personlig utveckling som du inte hittar någon annanstans. Jag bävar inför den dagen jag själv måste sluta här. Jag behöver ha människor omkring mig och vara del i ett lag för att må bra.

LINDA SUNDGREN

På ett forskningsseminarium på Kungliga tekniska högskolan (KTH) i september diskuterades modern militär professionalism under en heldag, bland annat gav tre internationella forskare sin syn på militärens utveckling i väst under 2000-talets inledning.

Ökad press gör militären RÄDD ATT TA RISKER

Militären och försvarsmakterna i västvärlden är satta under ökad press. Om militären inte lyckas svara upp mot de nya kraven från samhället riskerar man att tappa sin självständighet.

– **LEGITIMITET OCH HÄVDANDET** av expertis baserar sig på framgång. Det innebär att ingen är bättre än sin senaste framgång. Om du döms ut som ineffektiv kommer din profession att tillåtas förtvina, säger Christoffer Dandekker, professor emeritus vid Department of War Studies vid King's College i London.

Han var en av föredragshållarna på ett heldagsseminarium på Kungliga tekniska högskolan, KTH, som arrangerades den åttonde september. Arrangör var Centrum för studier av militär och samhälle (CSMS) och temat var utmaningar, erfarenheter och möjligheter vid utvecklingen av en modern militär profession.

Dandekker menade, främst utifrån erfarenheterna i Storbritannien och USA, att kriget efter elfte september – Irak, Afghanistan, Libyen och Syrien – knappast går att se som framgångar. Frågan är vem som ska bära hundhuvudet.

– Kärnfrågan är hur de nyligen genomförda militära operationerna betraktas. Vems fel är utfallet? Är det politikernas, eller militärens, eller bådas? Den frågan är av yttersta vikt för den militära professionen, säger Christoffer Dandekker.

En grupp menar att felet är politikernas, men det finns också en annan argumentation.

– Det finns en åsikt som lyder att militären, speciellt efter Irak, sökte efter en möjlig framgång och pressade fram beslut rörande Afghanistan ur politikerna, snarare än tvärtom, säger Dandekker.

DE MISSLYCKADE, ELLER i alla fall ifrågasättbara resultaten, av insatserna under 2000-talets inledning samspelar med ett antal andra samhälleliga förändringar till att skapa en ökad press på militärmakter i väst.

– Alla professioner, från officerare till läkare, upplever en högre grad av ifrågasättande än de brukade. Detta är en del i ett bredare samhälleligt klimat där auktoriteter inte litas på som de brukade, säger Dandekker.

Vidare har diskussioner om vad som är ett rättfärdigt krig flyttat

Militärens våldsanvändning har demokratiserats. Bild ur dokumentären "Collateral murder" som bygger på internt amerikanskt materiel som läckts till Wikileaks.

ut, från stabs- och högkvartersskorridorerna, till den allmänna politiska debatten. Diskussionen om våldsanvändning har demokratiserats. De mänskliga rättigheterna har också expanderat in i de väpnade styrkorna, både visavi de anställda och motståndaren.

– Diskussionen om tänkandet kring vad som utgör rättfärdiga krig har lämnat de militära högskolorna och hamnat i den större politiska diskussionen och detta är både ett faktum och en begränsande faktor för militära operationer idag.

Den heroiska generalen är historia

Den nionde juni 1944. Amerikanska 82:a luftburna divisionen stod inför ett möjligt misslyckande. Divisionens mål – att säkra övergångar över floden Merderet för de landstigande allierade styrkorna – var inte uppnådda.

- DIVISIONEN VAR TVUNGNA att säkra övergången i La Fieré. Ögonvittnen har berättat hur divisionschefen Matthew Ridgeway personligen befann sig vid fronten, vid övergången och i skydd av en utbränd stridsvagn, fysiskt knuffandes motvilliga soldater över bron. Han är arketyper för den heroiske divisionschefen, säger Anthony King och tillägger:

– Den typen av divisionschef är idag passé. Vi har fått vad jag kallat för ett post-heroiskt ledarskap.

Anthony King är professor i sociologi vid universitetet i Exeter i Storbritannien och har studerat moderna militära organisationer och bland annat tjänstgjort och forskat vid det södra regionkommandot [RC (S)] i Isaf-styrkan i Afghanistan 2009 till 2010.

– När man läser texter om hur en högre militär chef skall vara består texterna oftast av en lång rad positiva personliga egenskaper. Mycket bygger på idén att den högre chefens personliga egenskaper ska prägla organisationen och motivera soldaterna genom föregångsmannaskap, säger Anthony King

Utöver Ridgeway nämner Anthony King även John Monash som ett exempel på en heroisk divisionschef. Monash var chef för den tredje australiensiska divisionen i den brittiska armén under första världskriget. Han var egentligen civilingenjör och en briljant organisatör. Han planerade personligen – och med stor framgång – divisionens anfall ner till plutonsnivå. Han var i sig inte omtalad för något större personligt mod men kan ändå ses som en klassisk chef som med noggrannhet personligen styr sitt förband och som också var uppskattad av sin personal.

SOM KONTRAST MOT ovanstående lyfter King fram debatten om den brittiske generalen Nick Carter under hösten 2014. Nick Carter ledde det multinationella regionala högkvarteret Syd [RC(S)] under en period 2009 till 2010.

– Den amerikanske brigadgeneralen David Bolger kritiserade Carters ledarskap hårt i sin bok *Why We Lost* och anklagade honom bland annat för att inte våga ta risker: ”I det första världskriget hade vi chateau-generalerna. Nu har vi de digitala chateau- ▶

SIST, MEN INTE av minst vikt, är att domstolarna har börjat pröva militärens beslut i strid. Brittiska försvaret har åtalats för försumlighet, bland annat för fall av vådabekämpning av egen trupp i Irak.

– Vad är konsekvenserna av alla dessa faktorer. Jag har talat mycket med specialistofficerare (NCO:s) om detta och svaret synes vara att ingen längre vill ta någon risk, säger Christoffer Dandekker.

Dandekker menar dock att denna del av utvecklingen faktiskt kan vändas till något positivt.

– Det går att vända på detta. Det kan faktiskt användas av den militära professionen för att påvisa brister. Om militären har påvisat en brist är det ett politiskt ansvar om det inte är löst, säger han.

För den ökade samhälleliga granskningen finns egentligen endast ett alternativ och det är att skapa militära organisationer som snabbt kan svara upp på kritiken när den uppstår.

Vidare menar Dandekker att svaret på pressen i Storbritannien, USA – och även i Sverige – har varit att granska sig själv och försöka utveckla en militär profession utifrån en akademisk och praktisk bas.

– Man måste utveckla en skoningslös attityd mot alla traditioner. Jag vill dock betona att jag inte är anti-traditioner. Traditioner behövs för att skapa samanhållning i militära enheter. Men innan man bevarar en tradition måste man ifrågasätta om den verkligen bidrar till att skapa samanhållning, säger Dandekker.

Avslutningsvis betonade han att försvarsmakterna måste bli mer öppna och motverka exkludering av grupper – både etniska minoriteter och kvinnor, för att kunna behålla sin legitimitet i samhället.

DANIEL SKOGLUND

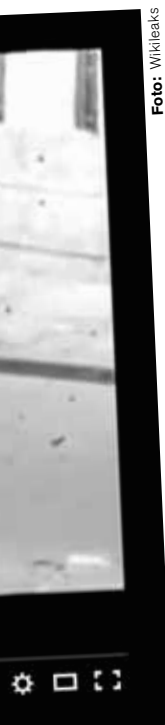

Foto: Whiteleaks

Anthony King

Foto: Privat

Foto: Jim Watson – IT

Debatten om den brittiske generalen Nick Carter (i mitten) belyser det högre militära ledarskapets förändring, menar Anthony King.

generalerna som sitter och får powerpoint-genomgångar och tror att de berättar för dem vad som händer.”

Bolgers kritik, som anklagelserna om feghet, fick mothugg bland annat av generalen Ben Hodges, med flera, som tjänstgjort i Carters stab, berättar Anthony King. Han menar att en del av kritiken kan förstås utifrån en förväntan på ett mer heroiskt ledarskap än det ledarskap som Carter utövade. Carter utövade ett ledarskap som utgick från helt andra realiteter än den klassiska bilden av chefen på det klassiska stridsfältet där industriella staters stridskrafter slåss mot varandra.

DEN HÖGRE MILITÄRE chefen är idag inte längre hjälten vid fronten som personligen leder och motiverar soldaterna. Han är istället en figur som möjliggör att brigaden kan göra sin uppgift på ett allt mer fragmenterat, politiserat och specialiserat stridsfält, menar King.

– Monashs division hade en frontbredd på ungefär fem kilometer. Bara staden Kandahar i RC Syd har en area på ungefär 1000 kvadratkilometer. Det finns ett otroligt högt informationsflöde in i Högkvarteret och antalet tjänstegrenar och funktioner har mångfaldigats. Det gör att ledarskapet har kollektiverats för att kunna hantera bredden i den hybrida best som ett modernt högkvarter är, säger King.

Inledningsvis präglades RC (S) av mycket stora interna spänningar vilket bland annat berodde på att det i staben fanns inte mindre än sex brigadgeneraler från olika nationer. Anledningen var att alla nationer med större truppbidrag ville ha en general av minst enstjärnig nivå på plats. Harmonin var inte given. Till slut delade man upp befälsansvaret mellan sig.

Carter var tvungen att skapa ett uppdrag för RC (S) och därefter förmå sina överordnade att ge honom resurser för att genomföra det, samt få omgivningen att vilja delta.

– Nick Carter projicerade inte sin personlighet nedåt på förbanden som ingick i det regionala kommandot. Han projicerade sin personlighet uppåt och utåt. Hans fokus låg på den afghanska polisen och militären, samt på de ickestatliga organisationerna.

DEN AMERIKANSKE GENERALEN Ben Hodges (idag chef för USA:s styrkor i Europa) blev den som närmast liknade en traditionell divisionschef då han kontrollerade de amerikanska styrkorna som var störst och resursstarkast.

Delar av Matt Ridgeways gamla förband, den 82:a luftburna divisionen, ingick i RC (S) under perioden och för dem var generalen som ledde dem på den operativa nivån okänd.

– Hade du frågat dem om vem generalen Nick Carter var hade de svarat: Ingen aning, säger King.

Fast längre ned i hierarkin ökar möjligheten att hitta mer av det gamla klassiska heroiska ledarskapet, men inte ens där är saker vad de en gång var. Även en modern brigad har blivit en mycket mer komplex organism med fler funktioner och större ansvarsområden.

King har studerat den militära utvecklingen i Europa under en period då internationella insatser i Irak och Afghanistan utgjort den dominerande påverkan. På en fråga om han tror att Rysslands allt mer aggressiva agerande och ett ökat fokus på territoriellt försvar kommer att påverka utvecklingen svarar han:

– Det finns ett antal underliggande faktorer som gör att utvecklingen lär fortsätta. Alla länder har lägre truppdensitet till följd av nedskärningar, alla måste öka sin manöverförmåga, alla måste interagera med fler parter utanför sin egen försvarsmakt och komplexiteten på stridsfältet har ökat. Detta påverkar inte bara divisionen utan går ända ner på plutonsnivån. Alla måste ha en ökad förmåga att hantera komplexiteten och tvetydigheten på stridsfältet, säger han.

DANIEL SKOGLUND

”Specialstyrkor vinner mark i väst”

Samtliga västländer har minskat sina försvarsmakter. Parallellt med detta har en sorts förband dock snarare ökat i relativ storlek: specialstyrkorna.

– **SPECIALSTYRKOR HITTAR DU** numera överallt, inte bara i olika försvarsmakter, utan även i politiska uttalanden och inte minst i populärkulturen, säger Eyal Ben-Ari, professor och chef för centret för studier av Samhälle, säkerhet och fred i Kinneret, Israel.

Ben-Aris definition av specialstyrkor är bred och omfattar enheter som är specialiserade, professionella och har lätt utrustning, fordon och beväpning, vilket gör dem logistiskt lättare att sätta in. Från olika jägarförband som amerikanska rangers till direkta specialstyrkor som amerikanska Seal eller brittiska SAS.

Det är fyra faktorer som bidrar till den ökade attraktiviteten hos specialstyrkor. Den första är den förändrade typ av konflikter som väst mött de senaste åren där motståndaren ofta varit irreguljär jämfört med stora reguljära förband. Den andra är de inrikespolitiska förändringarna.

– Du har en allmänt ökad riskaversion och lägre acceptans för förluster, både för oss och våra motståndare. Det är en utveckling som stöds av att många människorätsorganisationer direkt följer vad som händer, säger Ben-Ari.

Militärbudgetarnas minskning påverkar som tredje faktor. Här blir specialstyrkor ett relativt billigt sätt att omsätta de resurser som de väpnade styrkorna har, jämfört med större förbandsvolym. Slutligen har den globala övervakningen, av media och vanliga medborgare, påverkat.

– Det pågår ett konstant angrepp på de militära styrkorna, inte bara rörande utformning av försvaret i form av personal och materielinköp, utan även rörande militära operationella frågor. Detta utspelar sig inte endast på högre nivåer utan även längre ned. Jag intervjuade exempelvis en israelisk bataljonschef som klagade över att alla flåsade honom i nacken, politiker, media och jurister, säger Eyal Ben-Ari.

Som en del av utvecklingen är det inte bara specialstyrkorna som ökar relativt andra delar av försvarsmakterna. Även talespersoner, jurister och vissa typer av IT-personal har ökat.

– Det handlar om att skapa bilder, marknadsföra och rättfärdiga det organiserade våld som försvarsmakter ägnar sig åt. Gemensamt kan man säga att det satts ett ökat fokus på att mediera, eller medla, mellan styrkorna och omgivningen, säger han.

De fördelar som specialstyrkorna erbjuder är bland annat möjligheten att minska insynen i verksamheten tack vare verksamhetens sekretess, men också att många specialförband på grund av ökade språkkunskaper, jämfört med andra förband, kan röra sig mer obehindrat på ”gatunivån” i den nya konfliktmiljön. Vidare blir specialförband ofta testförband för ny taktik och materiel vilken sedan sprider sig till övriga förband. Många specialförband blir också en form av totemobjekt för krigaridealet i ett allt mer teknokratiskt försvar med fokus på drönare och andra nya teknologier.

Trots att specialstyrkor ska vara hemliga synes de vara mästare på marknadsföring. En sökning efter böcker på amazon.com om Special forces ger 71 762 träffar.

FAKTA: CSMS

Centrum för studier av Militär och Samhälle är ett forum för främjande och utbyte av forskning om militära organisationer och civil-militära relationer. Centret samlar forskare och studerande från olika lärosäten, institutioner och akademiska discipliner. Centrets forskning utgår från fyra övergripande forskningsteman: Perspektiv på profession, praktiskt kunskap i kris och konfliktfyllda miljöer, modern militär professionalism, samt demokratisk kontroll och civil-militära relationer.

– SEAL:s ska ju vara ett hemligt förband, men de måste vara bland de bästa marknadsförarna i världen. När jag kollade antalet böcker om specialstyrkor i världen som publicerats under efterkrigstiden ledde de med flera tusen titlar, säger Eyal Ben-Ari.

Ben-Ari sade även att den allmänna trenden är att övriga förband, på många olika håll, strävar efter att se ut som specialförbanden genom att anamma utrustning, utseende och hållning. Ett konstate- rade som fick flera av åhörarna att skratta igenkännande.

Eyal Ben-Ari menar dock också att det finns flera risker med den nu pågående utvecklingen.

– Det gäller att akta sig för att gå i en mytologisk fälla. Myterna som ofta omger specialförbanden kan dölja deras faktiska begränsningar. Politiker och militära ledare kan överskatta vilka mål de kan – och inte kan – uppnå, säger han.

Specialstyrkor har inte alltid lyckats med sina uppdrag och de kan också riskera att ta för mycket resurser från de vanliga manöverförbanden. Slutligen finns risken att det utvecklas andra kulturer inne i slutna förband som leder till problem på sikt, påpekar Eyal Ben-Ari.

Eyal Ben-Ari

Foto: Privat

DANIEL SKOGLUND

SKYMNINGSLÄGE FÖR MARINEN PÅ VÄSTKUSTEN

Maskerade soldater rör sig hukandes över öarna. Längre ut till havs bekämpar Visbykorvetter en fientlig ubåt och under gårdagen attackerades bataljonen av stridsflyg. De marina styrkorna blir hårt ansatta under uppdraget att skydda en oljetanker på väg in mot raffinaderiet i Brofjorden.

Text: Linda Sundgren **Foto:** Magnus Gotander

DIMMAN LIGGER TÄT över det gamla fiskeläget Grundsund, strax nedanför Lysekil i mellersta Bohuslän. Luften är råkall. De blågula från Amf 1 samlas in i lokal som upplåtits av den lokala båtklubben nere i hamnen. Under natten har stationen bemannats av Fredrich Sperling som övervakat händelseförloppet ute i skärgården och hållit kontakten med Högkvarteret.

– Bataljonen har sökt av öar och det har pågått en del strider, säger han och pekar ut aktuella områden på en stor karta. Taktiken är att söka av alla öar runt farleden, men det är inte praktiskt genomförbart och vi måste prioritera de strategiskt viktigaste.

Bataljonens uppdrag är att tillsammans med enheter ur flottan skydda det civila tankfartyget Monsun (spelat av HMS Trossö) på dess väg in till Sveriges största oljehamn, Preemraff. Läget är spänt. Man befinner sig i skymningslandet mellan krig och fred och fientliga styrkor är ute efter att störa den fartygstransport som är planerad att genomföras senare under dagen.

– **DE KAN KÖRA** in i fartygssidan med små, snabba båtar fyllda med sprängämnen eller ligga i bakhåll på någon ö, säger Fredrich Sperling. Men exakt vad som kommer att hända vet vi inte. Det här är en tillämpad övning som styrs av Marintaktiska staben (MTS) på högkvarteret.

Strax före åtta går ett gäng officerare med blågula armbindlar ombord på en båt de fått låna av hemvärnet. Kursen sätts mot Lysekil för att hämta upp regementschefen samt förbandsinstruktörer som ska ut och observera och stödja plutonerna. En av dem är Gustav Christoffersson, kompanichef vid Amf 1. Han ställer ifrån sig packningen på durken, lägger upp fötterna på trossen och lutar sig tillbaka.

– Det har varit en ganska lugn natt för vår del och jag har fått sova rätt bra för en gång skull, säger han. Vi har ju inte ett dussin extra officerare som vi hade förr. Idag har alla sin plats i organisationen och vi är ganska hårt ansatta även om det inte är något jämfört med soldaterna som är mitt i smeten hela tiden. ▶

Längre ut tätnar dimman ytterligare. Sikten sträcker sig endast någon meter framför stäven och förare Bengt Nitz och navigator Kim Settergren är helt beroende av instrumenten för att ta sig fram.

SWENEX 15 INLEDDES den tolfte oktober i Östersjön. Efter ett par dagar förflyttades enheterna till västkusten där huvuddelen av den tio dygn långa övningen utspelar sig. Större delen av marinen deltar liksom Kustbevakningen och Sjöfartsverket. Även stridsflyget och K3 är på plats och agerar motståndare och totalt rör det sig om cirka 1 300 personer. Att flottan och amfibie får tillfälle att samöva är bra, menar Christoffersson.

– Vi har olika orderkulturer och pratar ibland på olika sätt om samma saker. Flottan har större tillgång till information vilket gör att de kan fatta snabbare beslut än oss som är hänvisade till grönkarta och radio. Vi är mer beroende av en plan att hålla oss till medan de kan vara lite mer flyng.

Men i praktiken märks samövningsmomentet tydligast på

Peder Ohlsson

högre nivåer. För den enskilde individen längst ut på linan innebär gemensam övning i stort sett inget annat än lägre intensitet. På ön Tån sitter Alexander Hård, Olof Ohlsson och Axel Bager på de fuktiga klipporna och vårdar vapen. I ett drygt dygn har de varit här och övervakat leden utanför.

– Det blir mycket tempoväxlingar och kan gå från ingenting till högsta beredskap, säger Olof Ohlsson. Men det blir mycket väntan.

– Ja, hade det inte varit för att man vet att man ingår i en större kontext och staben också ska öva hade nog moralen sjunkit ganska snabbt, säger Alexander Hård.

– **MEN MAN BLIR** rätt bra på att skämta och få tiden att gå, säger Axel Bager. Och fördelen med en sådan här övning är att den är lång. På kortare övningar kan man alltid klara sig på det man har med sig, men när man är ute längre är man beroende av att allt annat runtomkring också fungerar.

På Stora Kornö, nordväst om Lysekil, är frukosten avslutad. Kafen är fylld med dunkar, batterier och annan materiel. Längs en klippa har förläggningstålt slagits upp. Felicia Fryklund står på bryggan och borstar tänderna medan kommissarie Johan Lindeberg från 204:e amfibiekompani plockar ihop utrustning efter en kopp silverte.

– Vi ska ordna mat till ett helt kompani på 150 pers och det blir mycket, mycket att bära, säger han. Det funkar därför att folk biter ihop och gör det de ska, men allting hade varit väldigt mycket enklare om vi hade haft egna båtar.

Framåt dagen lättar dimman och solen tränger fram. Ute i farleden syns Monsun dyka upp i horisonten. Samtidigt rör sig mörka gestalter på en ö strax intill Preemraffs inlopp. Kringliggande styrkor uppfattar aktiviteten och landsätter soldater för att stödja det kompani som redan finns på ön. Snabbt tar de sig uppför de hala klipporna och skottsälvor brinner av.

– Skyttekompaniet som hade påbörjat genomsök uppfattade fiendlig gruppering på östra sidan av ön, säger förbandsinstruktör PJ Johansson som möter upp när vi går iland. Men B-sidan har haft mycket stora förluster.

Kim Settergren

STYRKORNA FORTSÄTTER FRAMÅT över den kuperade terrängen med klippor och låg växtlighet.

Hotet avvärjs och Monsun kan fortsätta inkröningen mot oljehamnen, eskorterad av fyra stridsbåtar och en grupptransportbåt.

– Precis så där ska det se ut, säger Peder Ohlsson, regementschef Amf 1, när Monsun glider in och lägger sig strax utanför oljeterminalen. Skyddet är uppbyggt som en lök i flera lager, från våra soldater ombord på fartyget till stridsbåtar och skyttesoldater som säkrar öarna.

Kvar på krönet ligger en död soldat som ska omhändertas av medevacen. Ett av de tre sjuktransportfartygen som deltar i

övningen befinner sig för tillfället på Stora Kornö där tre skadade, varav två allvarligt, tagits ombord efter intensiva strider. Sjukvårdsteamet har fullt upp med att vårda de sårade medan besättningen lägger ut och påbörjar inresan mot Lysekil. En av soldaterna har träffats av finkalibrig eld i halsen och har svårt att andas.

– Vi får sätta en kirurgisk luftväg, säger narkosköterskan Henrik Palm som till vardags arbetar på ambulansen i Stockholm.

”Vi har olika ordrekulturer och pratar ibland på olika sätt om samma saker”

BLODIGA FÖRBAND LIGGER runt halsen på den skadade och man har sänkt hans medvetandegrad.

– Men han kommer att klara sig, säger Palm efter att ha lagt ett snitt i halsen och satt en trakeotomi för syretillförseln. Katastrofblödningen är stoppad och läget är stabilt, i alla fall just nu.

Vid andra britsen står sjuksköterska Markus Ingvarsson lutad över en soldat som träffats i benet. Han blöder ur näsan och ett förband har lagts runt huvudet. Ögonen rullar under de halvslutna ögonlocken.

– Han har ramlat och slagit i huvudet. Eftersom han förlorar medvetandet av och till misstänker vi att han skadat sig i samband med det, säger Ingvarsson som även han arbetar inom ambulansen civilt.

Majoriteten av deltagarna i Swenex 15 är från Stockholms-trakten och vana vid en annan sorts skärgård än den bohuslänska. De kala klippöarna och låga växtligheten innebär andra utmaningar än de ostkustens soldater och officerare är vana vid.

– **DET ÄR VERKLIGEN** lärorikt för oss att öva här nere, säger Kim Settergren. Hemma finns alltid något att skydda sig bakom, men den som går upprätt över ett krön här syns på flera kilometers avstånd. Man kan heller inte slå upp ett grönt kamouflagenät på klipporna för då syns man till och med bättre än utan.

– Hemma har man en bild av hur det ska se ut, men det är inte förrän man är på plats som man förstår hur det verkligen är och vi har fått en del överraskningar. Som på en ö där det plötsligt dök upp en djup skreva som inte gick att ta sig över och en annan ö var fylld med sprängsten. Sådant syns ju inte på kartorna.

De flesta börjar bli ganska slitna efter en vecka i fält och om några dagar avslutas övningen. En del båtar ska transporteras tillbaka till östkusten landvägen medan andra körs upp för egen maskin.

– De kommer att gå in i en annan fas i övningen, säger Peder Ohlsson. Även då själva striden är avslutad är inte övningen färdig. Att taktiskt kunna förflytta förbandet är en viktig del och behöver också övas liksom att dra erfarenheter, vårda och återställa materiel. Första när samtliga är hemma, är Swenex avslutad.

Tänk på din trygghet.
Det gör vi.

Vad händer med dig och din familjs ekonomi om du skulle råka ut för en olycka eller bli långvarigt sjuk?
Officersförbundet har tänkt på dig och satt ihop ett försäkringspaket som skyddar dig.

Läs mer om dina medlemsförmåner på officersforbundet.se
eller kontakta medlemservice på telefon 08-440 83 30.

Foto: Lars Thulin

BASALT utvecklar och levererar säkra system och tjänster till myndigheter och företag inom samhällsviktig verksamhet.

BASALT

RÖS-skyddat säkerhetsskåp

för servrar i skalskyddsklass SS1/ EMP

Säkerhetsklass SS3492!

Säkerhetsskåpet har utvecklats av KAMIC tillsammans med Rosengrens på uppdrag av försvaret. Skåpet är en säkerhetsinvestering för att skydda viktig information på servrar m.m. från intrång. Välkommen att kontakta oss för mer information!

KAMIC **ROSENGRENS**

KAMIC • Box 278, 651 07 KARLSTAD • 054-57 01 20 • www.kamicemc.se
ROSENGRENS • Box 315, 192 30 SOLLENTUNA • 010-209 51 36 • www.rosengrens.se

A PART OF KAMIC COMPONENTS

FÖRBUNDSNYTT

SENASTE NYTT FRÅN
OFFICERSFÖRBUNDET

HAR DU KOLL PÅ ARBETSRÄTTEN

Officersförbundet genomför varje år ett antal fackliga utbildningar där du som är medlem i förbundet kan lära dig mer om de lagar och regler som styr arbetsmarknaden.

ÄR DU RÄTT FÖRSÄKRAD?

Genom ditt medlemskap i Officersförbundet kan du teckna ett antal personförsäkringar. Vet du vilka försäkringar som du tecknat? Logga in på förbundets hemsida och kontrollera ditt försäkringskydd.

Lönekaos efter felaktig semesterutbetalning

5 300 försvarsmaktsanställda har drabbats av fel i löneutbetalningarna under sommaren, vilket lett till mycket arbete för Officersförbundet under september. Försvarsmakten har nu efterskänkt skulder på upp till 3 000 kronor och kallat till tvist för de övriga 900 medlemmar vars skulder kvarstår.

– Att så många medlemmar drabbas av felaktig lönehantering är exceptionellt och tvingade oss, både centralt och ute på officersföreningarna, att jobba mycket intensivt för att stödja medlemmarna, säger Peter Löfvendahl, Officersförbundets förbundsdirektör.

Bakgrunden är att Försvarsmakten på grund av fel i lönesystemet betalade ut för mycket pengar i juni, juli. De anställda med en grundlön på 26 100 kronor och mindre fick då ut för mycket i semesterlönegaranti.

Kravbrev utskickat

Vid upptäckt av ovanstående vidtog Försvarsmakten två åtgärder: För belopp på 500 kronor och nedåt drog man summan direkt på septemberlönen. För högre belopp skickades ett kravbrev till den anställde. Innehållet i kravbrevet följde inte FM:s egna interna riktlinjer, eller kvittningslagen.

– Vi förklarade rättsläget för våra medlemmar. Grunden är att felaktigt utbetalad lön ska återbetalas, men i detta fall gick det inte att utsluta att det faktiskt fanns grund för att mottagare som förbrukat semesterlönegarantin, i vissa fall, skulle kunna hävda god tro och bestrida sin skuld, säger Peter Löfvendahl.

2 900 bestred skuld

Förbundet beskrev rättsläge och praxis i en PM som lades ut på för-

bundets hemsida. Flera Officersföreningar arrangerade även informationsträffar. 55 procent av de drabbade, 2 900 stycken valde att bestrida sin skuld och hävdade att de förbrukat pengarna i god tro.

– Vi har fått en mycket kraftig respons på vår information i denna fråga. Vi har haft rekord i aktivitet både på hemsidan och på förbundets Facebooksida. Det är svårt att tolka det på något annat sätt än att det finns en uppdämd frustration bland medlemmarna över hur lön och ersättningar hanteras i Försvarsmakten just nu. När sådana här grundläggande saker klickar så grusas hela Försvarsmaktens arbete med roller och relationer, säger Lars Fresker, Officersförbundets ordförande.

God tro eller inte?

Efter en inledande överläggning med Officersförbundet beslutade Försvarsmakten att samtliga skulder på upp till 500 kronor skulle efterskänkas och återbetalas till de drabbade. Några veckor senare be-

slutade Försvarsmakten även att de som har skuld på 3 000 kronor eller lägre varit i god tro – oavsett om de bestritt sin skuld eller inte – samt att Försvarsmakten inte kommer kräva någon återbetalning från dessa. Detta berör cirka 3 000 av förbundets medlemmar.

För de kvarvarande, som bestridit skulden och hävdade god tro, består dock hela skulden. Försvarsmakten har nu kallat till tvisteförhandling för en stor mängd av våra medlemmar och Officersförbundet kommer att fortsatt föra medlemmarnas talan.

– Det är bra att Försvarsmakten insett att det finns regler och rättspraxis som ska följas. Regler och rättspraxis är tydlig och säger att arbetsgivaren först ska bedöma om en anställd varit i god tro innan beslut om återkrav tas. Att det tagit flera veckor för Försvarsmakten att komma på detta är inte bra. Vad som är ännu värre är att Försvarsmakten, innan Officersförbundet ingrep spred annan information till våra medlemmar, säger Peter Löfvendahl.

Försvarsmakten har nu kallat till tvist för de drygt 900 medlemmar som har bestridit sina skulder. Det rör de som fått mer än 3 000 kronor för mycket i ersättning. Hur respektive tvisteförhandling kommer att sluta går inte att förut säga. Som vi skrivit i vår PM kan förhandlingen sluta med att individen får betala tillbaka hela beloppet, del av detta, eller inget alls.

– Att grunden är återbetalning är självklar men vi har påtalat för Försvarsmakten att det finns flera med skuld över 3 000 kr som i god tro förbrukat pengarna. Jag har själv läst redogörelser från flera medlemmar som har fått 5 000–6 000 kronor för mycket och som uppenbarligen förbrukat hela summan i god tro, säger Peter Löfvendahl.

Måste följa riktlinjerna

Officersförbundet uppmanar nu Försvarsmakten att se över hela lönehanteringen för att tillse att lönerapportering, löneutbetalning och lönespecifikationer är korrekta och läsbara. Vidare måste Försvarsmakten börja följa överenskomna riktlinjer för hur sådana här ärenden ska hanteras.

Försvarsmakten avser att utbetala, alternativt justera, de nu efterskänkta beloppen på upp till 3 000 kronor på decemberlönen.

Officersförbundet återkommer med besked kring hur de tvisteförhandlingarna för de återstående skulderna ska hanteras, men grunden finns beskriven i den PM som finns publicerad på förbundets hemsida. Förbundets kommunikation med medlemmarna rörande tvisteärendena kommer att gå via Officersföreningarna på respektive förband.

OFFICERSFÖRBUNDET PÅ FACEBOOK

Officersförbundet finns på facebook. Där kan du bland annat få glimtar av förbundets dagliga verksamhet. Välkommen att säga vad du tycker om

Officersförbundet och Försvarsmakten och dela med dig av information du tror är intressant för andra medlemmar.

MEDLEMSSTATISTIK

Yrkesverksamma, 2/11 2015

Yrkesofficer	8968	(-13)
Reservofficer	64	(+1)
Soldat/gruppbefäl	4302	(+69)
Hedersmedlem	1	(+0)
Övrig	123	(+5)

Skyddsombudens egen dag

Den 21 oktober firades Skyddsombudens dag. Det är 103 år sedan som skyddsombuden infördes och det uppmärksammades av bland annat Saco som anordnade en föreläsning där 90 personer deltog.

– Inom Försvarsmakten finns det omkring 400 skyddsombud som är utsedda av Officersförbundets olika officersföreningar. De utför ett oerhört viktigt arbete och förtjänar verkligen att uppmärksammas, säger Pelle Avelin, ombudsman på Officersförbundet.

Ordförande Lars Fresker instämmer:

– Arbetsmiljö är en av de grundläggande fackliga frågorna. Våra skyddsombud arbetar ofta i det tysta och uppmärksammas sällan för sina insatser. Därför vill vi rikta ett stort tack till alla er som engagerar er!

På Officersförbundets initiativ finns nätverk av huvudskyddsombud inom de olika arenorna. Dessa nätverk är viktiga för kompetensutveckling och för att ta tillvara erfarenheter från varandra.

– Ett femtontal huvudskyddsombud deltog vid förbundets Avtals- och utbildningskonferens i början på oktober. Det är givande att träffas och lyfta upp gemensamma frågor och utmaningar som kan hanteras av skyddsombuden och föreningarna tillsammans, säger Pelle Avelin.

Lämnade in en 66a-begäran

Försvarsmaktens huvudskyddsombud Stefan Nilsson deltog också på konferensen. I september lämnade

han in en begäran till Försvarsmakten om utredning av myndighetens systematiska arbetsmiljöarbete, en så kallad 66a-begäran.

Försvarsmakten valde dock att inte gå huvudskyddsombudet till mötes och enligt gällande rutin för ett 66a-förfarande har Stefan Nilsson gått vidare med begäran till Arbetsmiljöverket.

Se föreläsningen på Saco Play

Saco-föreläsningen handlade om Arbetsmiljöverkets föreskrift Organisatorisk och social arbetsmiljö som börjar gälla den 31 mars nästa år. Föreläsningen finns tillgänglig på Saco Play: www.saco.se/nyheter-debatt/saco-play/.

– Föreskriften lovar gott. Men det är när den är omsatt till konkreta åtgärder som den gör nytta för våra medlemmar. Vägen dit är inte spikrak och skyddsombuden är viktiga samverkansparter i omsättandet, avslutar Pelle Avelin.

Ny föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö

Den 22 september fattade Arbetsmiljöverket beslut om en helt ny föreskrift, Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4). Den börjar gälla i mars 2016.

Kortfattat så handlar föreskriften om att en arbetsgivare nu tydligare måste jobba med kunskapskrav och mål när det gäller den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Arbetsgivaren ska också prioritera och tydliggöra arbetsuppgifter så att inte ohälsosam arbetsbelastning uppstår, beakta arbetstidens förläggning samt förebygga och hantera kränkande särbehandling.

Värdefullt stöd

– I remissarbetet till föreskriften så var facken positiva och arbetsgivarna negativa. Vi på Officersförbundet välkomnar föreskriften. Den kommer att ge oss ett värdefullt stöd i vårt arbete att påverka Försvarsmakten i balansen mellan uppgifter och resurser, säger Pelle Avelin, ombudsman.

Den nya föreskriften går att ladda ner eller beställa på www.av.se.

Arbetsgivaren kan inte tvångs- utlägga sparad semester

Arbetsgivaren kan inte tvångsutlägga sparade semestertimmar för att du har fler än 280 timmar sparad semester (motsvarande 35 dagar).

Varje arbetstagare som har rätt till fler än 160 timmar betald semester (motsvarande 20 dagar) för ett visst kalenderår får spara över-skjutande timmar till ett senare semesterår. Men inte hur många som helst.

Hösten 2010 tecknades ett avtal för arbetstagare på det statliga om-

rådet som innebär att man högst får ha 280 timmar sparad semester.

Sista året

En övergångsbestämmelse ger dock den som redan hade fler än 280 timmar möjligheten att ta ut dessa så att man senast 2015-12-31 har max 280 timmar sparad semester.

Ingen kan dock bli tvingad av arbetsgivaren att ta ut semester för att komma ner i 280 timmar. Om de sparade timmarna är fler än 280 vid årets slut betalas så kallad ogulden semesterlön för det över-skjutande antalet timmar.

Prenumerera på Officersinfo

Läs det senaste om villkor och avtal i Officersförbundets digitala nyhetsbrev. Anmäl dig på Officersförbundets hemsida.

Nytt från FPAN

Soldat uppsagd

En soldat sägs upp efter att ha dömts till 18 års fängelse för mord. Försvarsmaktens personalansvarsnämnd (FPAN) fann att den brottslighet som soldaten erkänt är av sådan art att det inte längre föreligger ett fortsatt förtroende för honom.

Prenumerera på Sacos chefsnyheter

Behöver du hålla dig uppdaterad och få tillgång till ny kunskap, men har svårt att få tid till omvärldsbevakning? Gör som 5 000 andra! Prenumerera på Chefsnyheterna från Saco.

Chefsnyheterna kommer ut varannan fredag och innehåller senaste nytt om chefer och ledarskap, ofta med anknytning till aktuell forskning. Det kostar ingenting och du får gärna tipsa vänner och kollegor också. Anmäl dig på saco.se/prenumerera

Uppsägningstid för GSS/K

Flera GSS/K har kontaktat förbundet och frågat vad som gäller när man säger upp sig på egen begäran.

Vi vill därför påminna om att GSS/K har en eller två månaders uppsägningstid (beroende av anställningstiden). Ur Villkorsavtalet mellan Arbetsgivarverket och OFR/O; Vid uppsägning från arbetstagarens sida gäller följande uppsägningstider:

Anställningstid	Uppsägningstid
Högst 1 år	1 månad
Mer än 1 år	2 månader

Överens med Försvarmakten

– Officersförbundet uppfattar att vi är överens med Försvarmakten angående denna tolkning. GSS/T, vilka ej omfattas av kollektivavtalet, har däremot tre månaders uppsägningstid. Arbetsgivaren får naturligtvis också medge att en arbetstagare får sluta sin anställning efter kortare uppsägningstid än den som framgår ovan, förklarar Jerker Ambjörn, ombudsman.

Panasonic rekommenderar Windows.

TOUGHBOOK

TOUGHPAD

Panasonic

TUFFARE ÄN RESTEN

PANASONIC TOUGHBOOK OCH TOUGHPAD

Från logistisk till uppdragsplanering, från att skydda styrkan till att kommunicera, ett sortiment av robusta plattor och bärbara datorer stödjer arbetet för militärpersonal världen över – Panasonic Toughbook och Toughpad. Designade för att ge försvaret kompromisslös och säker tillgång till data och applikationer i alla miljöer, deras specialistfunktioner ger den perfekta verktygslådan för din dagliga verksamhet, oavsett uppgift.

Upptäck vad våra enheter kan göra för dig idag.

Ring 08-680 26 00

Mejla toughbook.nordic@eu.panasonic.com

Besök www.toughbook.eu

Toughbook CF-19, Toughpad FZ-G1 och FZ-M1, med Intel® Core™ i5 vPro™ processorer.

YOU ARE PROTECTED

Färist Mobile™ skyddar dig mot angrepp och avlyssning. Det är en krypterad smartphone baserad på svensk säkerhetsteknologi som är godkänd på nivån Restricted. Tala och messa krypterat, surfa nätet säkert, använd vitlistade androidappar. Anslut till interna resurser, lagra data krypterat. Och du kan fjärradera den. Säkert.

Besök www.tutus.se
Eller ring oss på 08-551 102 30

POSTTIDNING B

Avs: Officersförbundet, Box 5338, 102 47 STOCKHOLM

Law Enforcement & Military

SAFE4U

SECURITY OF SWEDEN